

Шульська Н. М.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Букіна Н. В.

Національний авіаційний університет

Адамчук Н. В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ТИПОЛОГІЧНІ МАРКЕРИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ (ІПСО) В УМОВАХ ВІЙНИ В МЕДІА

У статті представлено аналіз дослідження типологічних маркерів інформаційно-психологічних операцій (ІПСО), які просуває росія в медіапросторі через соціальні мережі та традиційні ЗМІ після повномасштабного вторгнення в Україну. Зауважено, що основне завдання ворожих ІПСО – це деморалізація українського народу, створення атмосфери приречення, безнадії, панічних настроїв, дискредитація керівництва держави, її союзників, Збройних сил України. Обстежено сучасний медіапростір щодо виявлення в ньому ІПСО, які проводить росія в умовах інформаційної війни. Матеріал дібрано із таких соціальних мереж, як «Фейсбук», «Інстаграм», «Твітер». Приклади ворожих ІПСО взято також із вітчизняних антифейкових ресурсів і фактчек-проектів («НотаЄнота», «Брехунець», «Детектор медіа», «БезБрехні», «Фільтр», «Русский фейк, іди на...» тощо). У дослідженні використано поради медіаекспертів, журналістів-практиків, фактчекерів, військових психологів щодо протидії різним виявам інформаційно-психологічних операцій. Виявлено, що активізація ІПСО із початком російсько-української війни відбулася миттєво, адже ворог скористався інформаційним вакуумом, у який у перші дні війни потрапили українці. З'ясовано, що виразними маркерами ІПСО на текстовому рівні є синхронність публікацій, фактичні, логічні та мовні помилки. Установлено, що типові ознаки російських ІПСО такі: наявність автора-бота чи інтернет-троля; формування масової зневіри; патріотична символіка або гасла як елемент прикриття; умисний поділ українців на «ми» і «вони»; створення обманливого ефекту про надзвичайну силу ворога; вивідування даних, які можуть бути корисними ворожій стороні; антиморальний заклик до найжорстокішої помсти; надмірна емоційність текстів і заклик до дій; звернення до особистості як переконливий аргумент; вимагання швидкої реакції на повідомлення; знецінення офіційних джерел інформації й залучення псевдоекспертів; дискредитація України на міжнародній арені.

Ключові слова: інформаційно-психологічні операції (ІПСО), медіа, російсько-українська війна, фальшиві наративи, типологічні маркери.

Постановка наукової проблеми. Із початку російсько-української війни ворог намагається вести боротьбу не тільки на полі бою, а й шукає різні засоби психологічно тиску на українців, аби підірвати їхній бойовий дух, привчити до песимізму, вселити відчай та зневіру і, як наслідок, розхитати ситуацію всередині нашої держави, нав'язати думку про неминучість її поразки тощо. На деморалізацію українського народу, створення атмосфери приречення, безнадії, панічних настроїв спрямовані інформаційні вкиди, головне завдання яких – дискредитувати керівництво нашої держави, її союзників, Збройні сили України, продемонструвати їхню неспроможність

вести активну та продуктивну боротьбу з ворогом. У різних соціальних мережах останнього часу з'являється чимало повідомлень, що мають значний комунікативно-прагматичний ефект і впливають на читача. Зазначені об'єктивні чинники стали передумовою порушення проблеми про інформаційну гігієну, психологічну безпеку українців, ефективне протистояння ворожій пропаганді й маніпуляціям. Розуміння всіх наслідків інформаційно-психологічних операцій, уміння розпізнавати їх і чинити опір цьому забезпечить не лише відносно стабільний емоційний стан українців, а й буде надійним захистом та однією з передумов перемоги України у війні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасній науковій парадигмі представлено чимало праць, присвячених вияву особливостей інформаційно-психологічних операцій та опису їх у міждисциплінарному контексті. Дослідники неодноразово залучали досягнення соціології, психології, психолінгвістики, медіалінгвістики, з'ясовуючи механізми інтерпретації та сприйняття тих самих подій у різних аспектах та в площині прихованого змісту. Н. Слухай докладно описала систему різних мовних одиниць, які дають змогу реалізувати домінуючі в російському медійному просторі негативні інтенції. Серед них: 1) інтенція приниження гідності носія української мови, пов'язана з використанням транслітерованих і перекручених українських висловлень, що надає наративу іронії, реалізує образи й презирство; 2) граматичні та лексичні маркери, спрямовані на увиразнення меншовартості українців; 3) використання малої літери замість великої, якщо йдеться про власні назви, пов'язані з Україною, і навпаки, написання загальних назв із великої букви, коли інформація стосується російських реалій та об'єктів. На думку Н. Слухай, не менш важливу роль у реалізації інформаційно-психологічного впливу виконують маркери інтенції спрощення й усталення сприйняття, що відбувається за допомогою ресурсів попередніх ідеологізованих епох або ідеологічних кліше. До таких засобів зараховано активізацію висловлень радянської епохи, залучення до мовного вжитку й повторення словосполук, які виправдовують російську агресію проти України, та ін. Окрему групу описаних дослідницею інтенцій становлять ті, що маркують зростання зла, прогнозують нібито страшне майбутнє України, спрямовані на дезорієнтацію, навіювання хаотичності тощо [11, с. 361–397]. Стосунок до порушеної проблеми виявляють праці, у яких ідеться про фейки та різні маніпуляції, що слугують вагомим інструментом інформаційної війни. Актуальні в цьому руслі дослідження М. Кіци [4], І. Мудрої [6], Н. Ніколаєнко, Ю. Василевич та О. Комарчука [7] та інших. Зазначені напрацювання присвячені опису фейків та інших засобів інформаційно-психологічних операцій, які здійснює російська федерація щодо України від часу окупації Криму та частини Донбасу, проте не охоплюють періоду від повномасштабного вторгнення росіян. Сучасні воєнні реалії стали передумовою того, що використання інформаційно-психологічних операцій набрало ще більших обертів, адже маніпулювання громадською думкою – не менш важлива форма війни,

ніж війна на полі бою із застосуванням вогнепальної зброї. Проблема використання в українських медіа комунікаційних технологій російської пропаганди, що за часовими параметрами збігаються з активними воєнними діями, частково знайшла віддзеркалення в сучасних журналістських дослідженнях [12] і лінгвістиці [13]. Ґрунтовні в цьому плані розвідки, що безпосередньо стосуються специфіки створення, функціонування, поширення інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) в медіапросторі в умовах воєнного конфлікту. У публікації Я. Бедрія зауважено про вияви російських ІПСО і як з ними боротися [1]. Е. Дерев'янку загалом пише про ІПСО в українському інфопросторі [2], а І. Золотухін аналізує мережеву сферу розповсюдження інформаційно-психологічних операцій [3]. Н. Лавринєць розглядає інформаційні операції з погляду психології, дає слушні поради, як не піддатися провокаціям ворога в час війни [5]. Докладно описує рашистські ІПСО в медіасфері кореспондент «АрміїInform» А. Печерський [8–10]. Проаналізований доробок, безперечно, свідчить про те, що інформаційно-психологічні операції як вияв фальшивих наративів – важливий об'єкт дослідження, який неодноразово перебував у полі зору науковців. Водночас від повномасштабного вторгнення ворог не припиняє застосовувати різні інформаційні технології, прагнучи нав'язати неправдиву інформацію й отримати перемогу в медійній сфері. З огляду на це різновимірний опис інформаційно-психологічних операцій росії в умовах війни вважаємо важливим й актуальним питанням, яке потребує докладного вивчення.

Постановка завдання. У статті здійснено аналіз типологічних маркерів інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) як вияв фальшивих наративів у медіа в умовах російсько-української війни. Серед завдань, які виконано, звертаємо увагу на такі: обстеження сучасного медіапростору щодо виявлення в ньому ІПСО, які проводить росія в умовах інформаційної війни; характеристика типологічних ознак ворожих інформаційних операцій, сфери їхнього поширення й дієві способи мінімізації негативного впливу; диференціація найпоширеніших різновидів ІПСО і їхня трансформація у вітчизняних медіа.

Виклад основного матеріалу. Під ІПСО (дещо видозмінений переклад поняття Psychological Operations, PSYOPS) сьогодні зазвичай розуміють скоординовану діяльність в комунікативному просторі з метою вплинути на настрої в суспільстві. На позначення цього поняття використовують

також формулювання «психологічна операція», «військова інформаційна операція». Це певні сплановані дії, через які здійснюють дезінформування та вплив на думку певної групи людей. Сьогодні цей термін переважно вживають у контексті російсько-української війни. Адже ПІСО можна прирівняти до різновиду інформаційної зброї, що використовує російська сторона для пропаганди власних фальшивих наративів, маніпулювання настроями населення на вільній чи окупованій території. Серед елементів ПІСО виділяють такі, як фейки, пропаганду, дезінформацію, перебільшення чи применшення певної інформації, кібератаку ботів [1].

Ретельний моніторинг таких соціальних мереж, як «Фейсбук», «Інстаграм», «Твітер» упродовж воєнного стану в Україні дає змогу виявити найбільш поширені прийоми ворожих іпсовців, які просуває Росія як у своєму, так і в нашому медіапросторі. Складовими компонентами ПІСО є фейки, маніпуляції, так звані чутки, пропагандистські наративи, диверсії, кібератаки тощо. Спостережено, що інформаційно-психологічні операції в умовах війни зазвичай впроваджують через неформальні канали комунікації, неправдиві інформаційні повідомлення у вайбер-групах або меседжерах тощо. Загалом комунікаційним полем для реалізації ПІСО слугують ті канали, які намагаються охопити якомога більшу кількість людей. Спочатку для цього формують певну аудиторію, яку спонукають мислити в потрібних цілях, насаджуючи їй необхідні аргументи. На наступному етапі аудиторії вказують, що потрібно робити. Виявляємо, що ПІСО часто виникає на константному вживанні патріотичних закликів і якоїсь фальшивої тези зі шкідливим вмістом, як наслідок – шкідлива теза починає поширюватися під прикриттям правильних гасел. Військовий психолог й офіцер Збройних сил України А. Козінчук зауважує, що ПІСО зазвичай проводять у вигляді бойових операцій, інформаційних вкидів та дезінформації. Мета таких дій – виразна маніпуляція противником чи людьми зі свого оточення [5].

Типовими ознаками ПІСО є синхронність публікацій, фактичні, логічні, мовні помилки, а також нереальність так званих авторів такого матеріалу. Це переважно боти, які ховаються за кодovими іменами на зразок User1234. Того, хто в інфопросторі працює на державу в царині психологічних операцій, називають інтернет-тролем.

У повідомленнях, спрямованих на створення панічних настроїв, пропагандисти в перші тижні війни часто акцентували увагу на тому, щоб

українці покидали країну і виїжджали, про що свідчать такі тези: «*Люди з Києва продовжують масово їхати в Житомирському напрямку*», «*Нардени й силовики виїжджають із Києва*» (зазвичай така інформація поширюється в інтернет-спільнотах російською мовою). Неодноразово розповсюджували провокативну інформацію про те, що нібито українське керівництво та уряд здали країну, а президент Володимир Зеленський утік за кордон. Хоча дуже швидко офіційні джерела спростовували ці фейкові повідомлення, або наперед застерігали громадян про можливу фальшиву інформацію з російської сторони.

Упродовж року війни в Україні інформаційні чутки про підготовку наступу з білорусі розгортаються щоразу з новою силою і більшим емоційним ефектом, до якого всі вже звикли і не сприймають такі повідомлення реально. Так звані чутки-страшилки про можливий наступ з боку північного сусіда ширяться в українському медіапросторі від перших днів війни щоразу з новою датою білоруського вторгнення. Ця психологічна операція охоплює одночасно кілька цілей: по-перше, посіяти паніку серед українського населення, зокрема жителів прикордонної території; по-друге, дезорієнтувати українські сили оборони, перекинути їх з інших напрямків до білоруського кордону; по-третє, зробити так, аби білорусь усе ж вступила у війну на стороні росії.

Аналізуючи джерела маніпулятивних матеріалів, що мають виразні риси ПІСО, натрапляємо на повідомлення, у яких під гаслами «*Слава Україні!*», «*Героям слава*», «*Україна непереможна*» і подібними приховують обманливі наративи. Відомо, що російські іпсовці часто ховаються за синьо-жовтими прапорами, тризубами, патріотичними закликami. У соціальних мережах вони нагадують віртуальних диверсантів, адже як і в тилу, часто окупанти вдягають український піксель і під виглядом бійців Збройних сил України проникають у тил, щоб максимально нашкодити нашій країні. Ціль ворога проста – спіймати довіру жертви через патріотичну символіку й лозунги, а потім непомітно для неї самої просунути потрібну ідею й змусити трансформувати панівну суспільну думку в напрямку, потрібному російським загарбникам. Такі повідомлення часто містять псевдоконструкції типу «*Я щирий патріот, не хочу нагнітати зраду, але...*». Якраз друга частина після сполучника «але» передає шкідливу тезу. Інколи застосовують і зворотну комбінацію: спочатку пишуть шкідливе твердження, а потім уже йде мова про непереможність

України й незламність народу. Зазвичай маніпулятивна теза обрамлена позитивними висловлюваннями про нашу сильну державу, мужній український народ, упевненість у перемозі, запевненнями в непереможності Збройних сил.

Рашистські ПСГО в умовах війни часто використовують висловлювання, що нагнітають конфлікт між жителями заходу й сходу України. Зокрема, відомий негативний наратив про те, що нібито мешканці сходу й півдня України самі винні, що росія на них напала, оскільки говорять російською мовою, а, значить, мають проросійські настрої. Ця теза в різних іпостасях неодноразово вкидається в інфопростір із відчутними маніпулюваннями. Зазначена ПСГО дуже вигідна російським ЗМІ, адже вона перекладає відповідальність про загарбницьку агресію окупантів на тих українців, які розмовляють російською мовою. Розуміємо, що насправді не вживання російської мови в україномовному просторі спричинило наступ російської федерації на Україну, а цьому сприяла географічна логістика, адже тимчасово окуповані чи захоплені населені пункти знаходяться переважно на прикордонній території.

Типова ознака російських ПСГО – створення обманливого ефекту про надзвичайну силу ворога. У медіа поширювали дезінформацію про те, що нібито через камери на телефонах видно червоне мигання на горизонті – стеження рашистів. Як потім з'ясувалося, якщо ближче придивитися, то зображення на телефоні не рухається, навіть при зміні положення руки, тому інформація про російське стеження, яке буцімто видно через телефон, не відповідає дійсності. У ЗМІ поширювали фейк про те, що окупанти ставлять устаткування мобільного зв'язку, який перебуватиме українські мережі. Крім цього, було навіть повідомлення з порадами, як правильно необхідно обрати мережу.

В умовах російсько-української війни цілком прийнятним у соцмережах є заклик про покару окупантів: вигнання їх з України, захоплення в полон, фізичне знищення. Однак у коментарях користувачі масово переходять до емоційних закликів антигуманного характеру: криваво й жорстоко розправлятися з російськими загарбниками, вбивати їхніх дітей як відповідь на агресію. З військово-політичного кута зору ця теза дуже шкідлива й абсолютно морально неприйнятна, оскільки часто нею спекулює ворожа сторона, використовуючи у своїх інформаційно-психологічних операціях, що транслюють через російські медіа. Кореспондент «АрміяInform»

А. Печерський переконаний, що «небезпека цієї ПСГО в тому, що ворог прагне дегуманізувати українців, виставити їх такими ж нелюдами, як і рашисти» [10]. Розуміємо, що такі повідомлення скеровані насамперед на міжнародну спільноту з одного боку, з іншого – на самих росіян. Ще одна типова ознака фальшивих пропагандистських наративів – заклик до активних дій через надмірне емоційне навантаження повідомлення. Зазвичай важливі конотативні аспекти ПСГО вміщують у фрагменти тексту, написані капслоком або виокремлені жирним накресленням. Емоційне спрямування може мати й відповідно оформлене зображення, через яке ми прочитуємо потрібну емоцію – страх, паніку, розпач, розчарування, зрідка – піднесення, захоплення чи захват. Вербальними компонентами ПСГО стають лексеми, що мають емоційний ефект: *небезпека, катастрофа, рятуйте, гвалт* тощо. Попри домінуювальну роль негативного емотивного контенту в російських наративах, рідше натрапляємо на позитивні маркери, які нібито під морально підсилювальним контекстом приховують важливий фіктивний меседж. Керуючись емоційним сприйняттям запропонованого нам повідомлення, ми часто забуваємо про критичне мислення, чіпляємося на гачок фальшивого наративу, підхопивши й поширивши потрібну росії ПСГО. На психологічному рівні ефект такого повідомлення завдає подвійної шкоди, адже на рівні ейфорії ми віримо сприйнятій інформації, а потім, коли розуміємо реальність, у нас настає розчарування й безнадія, чого якраз і добивається ворог. Прикладом такої інформаційно-психологічної операції є поширення в мережі повідомлень про нібито звільнення того чи іншого населеного пункту, хоча жодної офіційної інформації про деокупацію перед тим немає. Під впливом порції позитивної емоції, яку подали нам на початку тези, ми подумки радіємо, але потім виявляється, що такого звільнення не було, інформація неправдива. Після цього настає момент розчарування. Для категорії особливо вразливих людей такі наративи небезпечні, адже вони вселяють зневіру й продукують депресивний стан. Це і є основна ціль російської пропаганди: через негативні чи позитивні емоційні складові тексту повідомлень навести на українців страх і паніку, змусити їх зневіритися, втекти за кордон тощо.

Типова ознака російських ПСГО – вказівка на ігнорування українських офіційних джерел, їхнє знецінення. Часто фейкові повідомлення супроводжують фрази «влада нічого не каже», «від

нас усе приховують», «офіційні ЗМІ мовчать» тощо, які не лише нагнітають зневіру серед населення, але й дискредитують державну владу. Якщо в новині поширюють думку, що офіційні джерела інформації не заслуговують на довіру, щось спотворюють або приховують, значить це елемент ІПСО. Дієвим засобом фальшивих наративів є теза про те, що нібито «всі ЗМІ брешуть, а я розповім вам правду». Ця фраза по-різному обіграна в маніпулятивних вкидах окупантів, що транслюють у мережі у вигляді так званих «інформаційних чуток». Експертами подібних псевдонівин є зазвичай родичі або знайомі в прокуратурі, поліції, Службі безпеки, Збройних силах тощо без будь-якої конкретизації щодо даних про людину. Спорадично натрапляємо на узагальнені свідчення, наприклад: «експерти кажуть», «на думку військових експертів» і подібні знову без конкретизації.

Висновки і пропозиції. Ми розглянули частину тих ІПСО, які проводить росія в соціальних мережах, транслюючи їх на вітчизняну медіасферу з 24 лютого 2022 року. Їхня активізація із початком повномасштабного вторгнення відбулася миттєво, адже рашисти скористалися тим, що українці потрапили в інформаційний вакуум із перших днів війни – відсутність певної інформації, незрозуміння того, що відбувається, недостатність повного офіційного інформування. В цих умовах вони намагалися розповсюдити велику кількість ІПСО, а через них і фальшивих наративів, які увели б Україну в стан паніки й зневіри, дискредитували б в очах суспільства й міжнародної спільноти. Але ми, українці, показали світові, що здатні протистояти інформаційній війні, адже тепер, через рік вторгнення окупантів, уже напрацювали дієві інструменти й виробили ефективні стратегії протидії російським ІПСО у всіх їхніх виявах

Список літератури:

1. Бедрий Я. Російське ІПСО: що це таке і як з цим боротися. *Медіакритика*: сайт. URL: <https://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuuyut-media/rosiyske-ipso-scho-tse-take-i-yak-z-tsym-borotysya.html>
2. Дерев'яно Е. ІПСО в українському інфопросторі. *Pressa*: сайт. URL: <https://pressassociation.org.ua/ua/ipso-v-ukra%D1%97nskomu-infoprostori/>
3. Золотухін Д. Час дорослішання. Негайно припиніть «ІПСОкати» в соцмережах! *Детектор медіа*: сайт. URL: <https://detector.media/infospace/article/201474/2022-08-01-chas-doroslishannya-negayno-pryruynit-ipsokaty-v-sotsmerezakh/>
4. Кіца М. Особливості та методи виявлення фейкової інформації в українських ЗМІ. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Журналістські науки*. 2017. С. 28–32.
5. Лавринець Н. Що таке ІПСО і як не дати ворогам себе залякати: поради військового психолога. *Апостроф. ua*: сайт. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/lime/learn/2022-10-11/chto-takoe-ipso-i-kak-ne-dat-vragam-sebya-zarugat-sovetyi-voennogo-psihologa/48484>
6. Мудра І. Поняття «фейк» та його види у ЗМІ. *Теле- та радіожурналістика*. № 15. С. 184–188. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/teleradio/article/viewFile/694/69>
7. Ніколаєнко Н., Василевич Ю., Комарчук О. Маніпулятивний характер російських засобів масової комунікації в умовах російсько-української гібридної війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2020. № 1 (7). С. 93–104.
8. Печерський А. Як рашистські ІПСО ховаються за українською символікою в українському Facebook. *АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/08/03/yak-rashystski-ipso-hovayutsya-za-ukrayinskoju-symvolikoju-v-ukrayinskomu-facebook/>
9. Печерський А. Рашистські ІПСО в інфопросторі: як діяти користувачеві соцмереж. *АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/08/11/rashystski-ipso-v-infoprostori-yak-diyaty-korystuvachevi-socmerezhi/>
10. Печерський А. ІПСО в українському інфопросторі: як розпізнати? *АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/08/05/ipso-v-ukrayinskomu-infoprostori-yak-rozpiznaty/>
11. Слухай Н. В. Лінгвістичні маркери світоглядної маски суб'єкта масмедійної інтеракції. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця: монографія*. Київ, 2018: НА СБ України. С. 355–401.
12. Що таке ІПСО, чому важливо це знати і які операції зараз проводить Росія проти України. *Тиждень*: сайт. URL: <https://tyzhden.ua/shcho-take-ipso-chomu-vazhlyvo-tse-znaty-i-yaki-operatsii-zaraz-provodyt-rosiia-proty-ukrainy>
13. Konstankevych I., Kostusiak N., Shulska N., Stanislav O., Yelova T., Kauza I. Media Manipulation as a Tool of Information Warfare: Typology Signs, Language Markers, Fact Checking Methods. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2022. Vol. 12, Issue 2, Spec. Issue XXIX. P. 224–230. URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120229/papers/A_39.pdf

Shulska N. M., Bukina N. V, Adamchuk N. V. TYPICAL MARKERS OF INFORMATION-PSYCHOLOGICAL OPERATIONS (IPSO) IN THE CONDITIONS OF WAR IN THE MEDIA

The article presents an analysis of the study of typological markers of information-psychological operations (IPSO), which Russia promotes in the media space through social networks and traditional mass media after the full-scale invasion of Ukraine. It was noted that the main task of the enemy IPSO is the demoralization of the Ukrainian people, the creation of an atmosphere of doom, hopelessness, panic, and the discrediting of the state leadership, its allies, and the Armed Forces of Ukraine. The modern media space was examined in order to identify in it the IPSO conducted by Russia in the conditions of the information war. The material was collected from such social networks as «Facebook», «Instagram», «Twitter». Examples of enemy IPSOs are also taken from domestic anti-fake resources and fact-checking projects («NotaYenota», «Brekhunec», «Media Detector», «BezBrekhni», «Filtr», «Russian fake, go to...» etc.). The research used the advice of media experts, practicing journalists, fact-checkers, military psychologists on countering various manifestations of informational and psychological operations. It was revealed that the activation of the IPSO with the beginning of the Russian-Ukrainian war took place instantly, because the enemy took advantage of the information vacuum in which the Ukrainians fell in the first days of the war. It was found that expressive markers of IPSO at the text level are synchronicity of publications, factual, logical and linguistic errors. It has been established that the typical signs of Russian IPSOs are as follows: the presence of a bot author or Internet troll; formation of mass despair; patriotic symbols or slogans as an element of cover; intentional division of Ukrainians into «us» and «them»; creating a deceptive effect about the extraordinary power of the enemy; reconnaissance of data that may be useful to the enemy; an anti-moral call for the cruelest revenge; excessive emotionality of the texts and call to action; appeal to the individual as a persuasive argument; demanding a quick response to messages; devaluation of official sources of information and involvement of pseudo-experts; discrediting Ukraine in the international arena.

Key words: *information and psychological operations (IPSO), media, Russian-Ukrainian war, false narratives, typological markers.*